

FUNGSI-FUNGSI PEKERJA ASUHAN DI RUMAH KANAK-KANAK DI PULAU PINANG

oleh

TAN KIEN HOOI

**Tesis yang diserahkan untuk memenuhi keperluan
bagi Ijazah Sarjana Sains Kemasyarakatan**

Januari 2004

PENGHARGAAN

Penghargaan saya ditujukan kepada Pena yang berikut atas segala bantuan, sokongan dan galakan yang telah diberi dalam proses pelaksanaan dan penulisan kajian ini

Pertama sekali, saya ingin merakamkan setinggi-tinggi terima kasih kepada Dr. Angeline Cheah Soo Bee selaku penyelia utama dan Dr Intan Hasimah selaku penyelia bersama atas bimbingan dan sokongan mereka. Perbincangan dengan mereka membantu saya memperjelas konsep yang berkaitan dengan kajian ini. Tanpa sokongan yang berterusan daripada mereka, kajian ini mungkin tidak dapat terlaksana.

Pihak pentadbiran dari 5 buah rumah kanak-kanak kerana membenarkan saya menemu bual pekerja asuhan dan memberi maklumat latar belakang yang berkaitan.

Pekerja asuhan yang menjadi responden dalam kajian ini. Kajian ini tidak mungkin terlaksana tanpa penglibatan mereka dalam temu bual yang dijalankan.

Penghargaan saya juga ditujukan kepada ibu bapa saya; isteri saya, Phaik Yong; dan rakan saya, Weng Ying, Jemmal, Tony dan Ming See atas galakan mereka.

JADUAL KANDUNGAN

	Muka surat
PENGHARGAAN	ii
SUSUNAN KANDUNGAN	iii
SENARAI JADUAL	ix
SENARAI RAJAH	x
ABSTRAK	xi
ABSTRACT	xiii

BAB SATU : PENGENALAN

1.0	Pendahuluan	1
1.1	Kenyataan Masalah	2
1.2	Kepentingan Kajian	5
1.3	Objektif Kajian	7
1.4	Soalan Kajian	7
1.5	Susunan Bab-bab Kajian	7

BAB DUA : TINJAUAN LITERATUR

2.0	Pengenalan	9
2.1	Keperluan Kanak-kanak	9
	2.1.1 Keperluan Kanak-kanak Secara Umum	10
	2.1.2 Keperluan Kanak-kanak Dalam Konteks Pusat Jagaan	13
2.2	Fungsi Pekerja Asuhan Di Rumah Kanak-Kanak	15
	2.2.1 Fungsi Umum Pekerja Asuhan	15
	2.2.2 Fungsi Pekerja Asuhan Mengikut Rutin	17
	2.2.2 (a) Fungsi Pekerja Asuhan Semasa Waktu Bangun	18
	2.2.2 (b) Fungsi Pekerja Asuhan Semasa Waktu Makan	19
	2.2.2 (c) Fungsi Pekerja Asuhan Semasa Waktu Belajar	19
	2.2.2 (d) Fungsi Pekerja Asuhan Semasa Waktu Membuat Kerja	20
	2.2.2 (e) Fungsi Pekerja Asuhan Semasa Waktu Rekreasi	21
	2.2.2 (f) Fungsi Pekerja Asuhan Sebelum Dan Pada Waktu Tidur	23
	2.2.3 Masalah Pekerja Asuhan	23

2.3	Penyelidikan Yang Dijalankan	25
2.3.1	Penyelidikan oleh Berry	25
2.3.1 (a)	Corak Kehidupan Kanak-kanak Dan Fungsi Pekerja Asuhan Semasa Waktu Bangun	26
2.3.1 (b)	Corak Kehidupan Kanak-kanak Dan Fungsi Pekerja Asuhan Semasa Waktu Makan	27
2.3.1 (c)	Corak Kehidupan Kanak-kanak Dan Fungsi Pekerja Asuhan Semasa Waktu Membuat Kerja	28
2.3.1 (d)	Corak Kehidupan Kanak-kanak Dan Fungsi Pekerja Asuhan Semasa Waktu Rekreasi	28
2.3.1 (e)	Corak Kehidupan Kanak-kanak Dan Fungsi Pekerja Asuhan Sebelum atau Pada Waktu Tidur	29
2.3.1 (f)	Isu Pendisiplinan	29
2.3.2	Penyelidikan Oleh Colton	31
2.3.2 (a)	Pemerhatian Terhadap Peranan Pekerja Asuhan Berdasarkan Katagori King et al (1971)	31
2.3.2 (b)	Pemerhatian Terhadap Peranan Pekerja Asuhan Berdasarkan Katagori Cawson (1978)	33
2.4	Rumusan	35
2.5	Kerangka Teoretis	39
2.6	Pendefinisian Konsep	39
 BAB TIGA: KAEDAH PENYELIDIKAN		
3.0	Pengenalan	41
3.1	Prosedur Kajian	41
3.1.1	Pengenalpastian Rumah Kanak-kanak Dan Responden	41
3.1.2	Persediaan Pelaksanaan Temu Bual	42
3.1.3	Pelaksanaan Temu Bual	43
3.1.4	Skop Temu Bual	44
3.2	Analisis Data	44
3.3	Isu-isu Etika	45

BAB EMPAT: HASIL PENEMUAN

4.1	Latar Belakang	47
4.1.1	Deskripsi Rumah Kanak-kanak	47
4.1.2	Deskripsi Kanak-kanak	48
4.1.3	Deskripsi Pekerja Asuhan	50
4.1.3 (a)	Jantina Dan Lingkungan Umur Pekerja Asuhan	50
4.1.3 (b)	Taraf Akademik Pekerja Asuhan	51
4.1.3 (c)	Waktu Bertugas Pekerja Asuhan	52
4.1.4	Rutin Kanak-kanak	53
4.1.4 (a)	Segmen Waktu Pada Hari Sekolah	53
4.1.4 (b)	Segmen Waktu Pada Hari Cuti	55
4.2	Fungsi Pekerja Asuhan	56
4.2.1	Pengenalan	56
4.2.2	Fungsi Pekerja Asuhan Semasa Waktu Bangun	59
4.2.2 (a)	Membangunkan Kanak-kanak	59
4.2.3	Fungsi Pekerja Asuhan Semasa Waktu Makan	61
4.2.3 (a)	Memastikan Kanak-kanak Beratur	61
4.2.3 (b)	Menghidangkan makanan	62
4.2.3 (c)	Makan Bersama Kanak-kanak	62
4.2.3 (d)	Memastikan Kanak-kanak Tidak Pilih Makan Atau Membuang Nasi	64
4.2.3 (e)	Membantu Kanak-kanak Menghabiskan Makanan Mereka	65
4.2.3 (f)	Memastikan Kanak-kanak Tidak Bising	67
4.2.3 (g)	Lain-lain	67
4.2.4	Fungsi Pekerja Asuhan Semasa Waktu Belajar	68
4.2.4 (a)	Membantu Kanak-kanak Membuat Kerja Sekolah	68
4.2.4 (b)	Menyemak Kerja Sekolah Kanak-kanak	70
4.2.4 (c)	Membantu kanak-kanak Mempelajari Kemahiran / Pengetahuan Asas Dalam Pelajaran	71
4.2.4 (d)	Memastikan Kanak-kanak Tidak Menimbulkan Kekacauan	72
4.2.4 (e)	Memastikan Kanak-kanak Menghadiri Kelas Bimbingan	74
4.2.4 (f)	Lain-lain	74

4.2.5 Fungsi Pekerja Asuhan Semasa Waktu Membuat Kerja	75
4.2.5 (a) Membuat Kerja Bersama Kanak-kanak	75
4.2.5 (b) Menyemak Kerja Kanak-kanak	76
4.2.5 (c) Membantu Kanak-kanak Mempelajari Kemahiran Bekerja	77
4.2.6 Fungsi Pekerja Asuhan Semasa Waktu Rekreasi	79
4.2.6 (a) Melakukan Aktiviti Rekreasi Bersama Kanak-kanak	79
4.2.6 (b) Membantu Kanak-kanak Mempelajari Kemahiran Melalui Aktiviti Rekreasi	81
4.2.6 (c) Memastikan Kanak-kanak Tidak Menimbulkan kekacauan	84
4.2.6 (d) Menghalang Kanak-kanak Daripada Bermain, Menonton Televisyen Atau Melakukan Aktiviti Rekreasi yang Lain	85
4.2.6 (e) Lain-lain	87
4.2.7 Fungsi Pekerja Asuhan Sebelum Dan Pada Waktu Tidur	88
4.2.7 (a) Memastikan Kanak-kanak Berada Di Bilik Tidur Dan Tidak Menimbulkan Kekacauan Semasa Berada Di Dalam Bilik	89
4.2.7 (b) Membantu kanak-kanak Membuat Persediaan Untuk Tidur	91
4.2.7 (c) Lain-lain	91
4.3 Masalah Pekerja Asuhan	92
4.3.1 Masalah Pekerja Asuhan Semasa Waktu Bangun	92
4.3.1 (a) Kesusahan Membangunkan Kanak-kanak	92
4.3.2 Masalah Pekerja Asuhan Semasa Waktu Belajar	93
4.3.2 (a) Kesusahan Membantu Kanak-kanak Memahami Pelajaran	93
4.3.2 (b) Kesusahan Mewujudkan Aktiviti Yang Sesuai	94
4.3.2 (c) Kesusahan Memberi Perhatian Peribadi	94
4.3.2 (d) Kesusahan Menumpukan Perhatian	94
4.3.2 (e) Gangguan Kerja Lain	95
4.3.3 Masalah Pekerja Asuhan Semasa Waktu Rekreasi	95
4.3.3 (a) Kesusahan Mendapat Kerjasama Daripada Pekerja Asuhan Lain	95
4.3.4 Masalah Pekerja Asuhan Sebelum Dan Pada Waktu Tidur	96
4.3.4 (a) Kesusahan Mendapat Kerjasama Daripada Pekerja Asuhan Lain.	96

BAB LIMA: PERBINCANGAN, CADANGAN DAN KESIMPULAN

5.0	Pengenalan	97
5.1	Pelaksanaan Fungsi	97
5.1.1	Fungsi Pengajaran	97
5.1.2	Fungsi Pengawasan	98
5.1.3	Fungsi Pemberian Sokongan	98
5.1.4	Fungsi Penyertaan	99
5.2	Fungsi Pekerja Asuhan Dan Implikasi Positif Terhadap Keperluan Kanak-kanak	99
5.3	Fungsi Pekerja Asuhan Dan Implikasi Negatif Terhadap Keperluan Kanak-kanak	103
5.3.1	Pemfokusan kepada Pengekalan Aturan	103
5.3.2	Pelaksanaan Fungsi Yang Mengabaikan Keplebagaian Aktiviti	104
5.3.3	Pelaksanaan Fungsi secara Agresif	106
5.3.4	Pengawasan Tidak Langsung	107
5.3.5	Pemberian Jawapan Secara Terus Kepada Kanak-kanak	108
5.3.6	Pelaksanaan Fungsi Yang Diganggu Oleh Perasaan, Sikap Dan Kerja lain	109
5.3.7	Pelaksanaan Fungsi Yang Bercanggah Dengan Prinsip Kerja Berpasukan	110
5.4	Isu Yang Timbul Dalam Pelaksanaan Fungsi	112
5.4.1	Kualiti Pekerja Asuhan	112
5.4.2	Bilangan Kanak-kanak Dan Bilangan Pekerja Asuhan	112
5.4.3	Keadaan Kanak-kanak	114
5.4.4	Keadaan Fizikal Pekerja Asuhan	114
5.4.5	Masalah Kerja Berpasukan	115
5.4.6	Penglibatan Dalam Kerja Lain	115
5.5	Cadangan Untuk Meningkatkan Keberkesanan Pelaksanaan Fungsi Pekerja Asuhan	116
5.5.1	Latihan	116
5.5.2	Garis Panduan Dan Situasi Kerja	117

5.6	Had Dan Keterbatasan Kajian Serta Cadangan Untuk Penyelidikan Akan Datang	119
5.7	Kesimpulan	121

BIBLIOGRAFI	123
--------------------	-----

LAMPIRAN

Lampiran A : Transkripsi Temu Bual Dalam Bahasa Melayu	128
Lampiran B : Transkripsi Temu Bual Dalam Bahasa Inggeris	135

SENARAI JADUAL

Jadual 4.1	Deskripsi Kanak-kanak	49
Jadual 4.2	Jantina Dan Umur Pekerja Asuhan	50
Jadual 4.3	Taraf Akademik Pekerja Asuhan	51
Jadual 4.4	Waktu Bertugas Pekerja Asuhan	52
Jadual 4.5	Segmen Waktu Pada Hari Sekolah	54
Jadual 4.6	Segmen Waktu Pada Hari Cuti	56
Jadual 4.7	Fungsi Pekerja Asuhan Berdasarkan 6 Segmen Waktu	58
Jadual 4.8	Fungsi Pekerja Asuhan Semasa Waktu Bangun	59
Jadual 4.9	Fungsi Pekerja Asuhan Semasa Waktu Makan	61
Jadual 4.10	Fungsi Pekerja Asuhan Semasa Waktu Belajar	68
Jadual 4.11	Fungsi Pekerja Asuhan Semasa Waktu Membuat Kerja	75
Jadual 4.12	Fungsi Pekerja Asuhan Semasa Waktu Rekreasi	79
Jadual 4.13	Fungsi Pekerja Asuhan Sebelum Dan Pada Waktu Tidur	89
Jadual 4.14	Masalah Pekerja Asuhan Semasa Waktu Belajar	93

SENARAI RAJAH

Rajah 2.1	Keperluan Yang Diutamakan Dalam Konteks Pusat Jagaan	13
Rajah 2.2	Fungsi Umum Pekerja Asuhan	16

FUNGSI-FUNGSI PEKERJA ASUHAN DI RUMAH KANAK-KANAK DI PULAU PINANG

ABSTRAK

Keluarga adalah satu unit sosial yang paling asas dalam kehidupan kanak-kanak kerana keluarga membantu kanak-kanak memenuhi keperluan mereka dari segi fizikal, emosi, sosial dan intelek. Namun begitu, keluarga kanak-kanak yang menghadapi masalah kemiskinan, penganiayaan dan ketiadaan pengasuh utama tidak dapat memainkan peranan itu dengan berkesan dan memerlukan bantuan daripada institusi sosial yang lain. Rumah kanak-kanak merupakan sejenis institusi yang dapat mengambil alih tanggungjawab keluarga untuk sementara waktu. Di rumah kanak-kanak, pekerja asuhan melaksanakan fungsi-fungsi tertentu untuk membantu kanak-kanak memenuhi keperluan mereka. Namun begitu, di Malaysia, profesion ini masih tidak diberi perhatian dari segi kelayakan, garis panduan dan kajian. Sejauh mana pekerja asuhan melaksanakan fungsi mereka masih menjadi satu isu yang tidak jelas. Kajian ini bertujuan untuk meninjau fungsi dan masalah pekerja asuhan berdasarkan jadual waktu yang ditentukan oleh pihak pentadbiran di rumah kanak-kanak. Seramai 13 orang pekerja asuhan dari 5 buah rumah kanak-kanak telah ditemu bual. Kajian ini menunjukkan bahawa pekerja asuhan melakukan fungsi yang berkaitan dengan asuhan kanak-kanak, iaitu fungsi pengajaran, pengawasan, pemberian sokongan dan penyertaan. Fungsi pengajaran, pengawasan, pemberian sokongan dan penyertaan yang dilaksanakan oleh pekerja asuhan mempunyai implikasi yang positif terhadap

keperluan kanak-kanak. Namun begitu, semasa melaksanakan fungsi-fungsi tersebut, pekerja asuhan terlibat dalam amalan kerja yang mendatangkan kesan negatif terhadap keperluan kanak-kanak. Amalan-amalan itu ialah pemfokusan kepada pengekalan aturan, pelaksanaan fungsi yang mengabaikan kepelbagaian aktiviti, pelaksanaan fungsi secara agresif, pengawasan tidak langsung, pemberian jawapan secara terus kepada kanak-kanak, pelaksanaan fungsi yang diganggu oleh perasaan, sikap dan kerja lain serta pelaksanaan fungsi yang bercanggah dengan prinsip kerja berpasukan. Beberapa isu yang berkaitan dengan amalan-amalan negatif itu telah dikemukakan, iaitu kualiti pekerja asuhan, bilangan kanak-kanak dan bilangan pekerja asuhan, keadaan kanak-kanak, keadaan fizikal pekerja asuhan, masalah kerja berpasukan dan penglibatan pekerja asuhan dalam kerja lain. Pengkaji telah mencadangkan supaya latihan diadakan untuk meningkatkan kemahiran pekerja asuhan. Di samping itu, pengkaji juga mencadangkan supaya pihak berkuasa mewujudkan satu garis panduan dan situasi kerja yang membina untuk membantu pekerja asuhan melaksanakan fungsi mereka dengan lebih berkesan.

FUNCTIONS OF CARE WORKERS IN CHILDREN'S HOMES IN PENANG

ABSTRACT

The family is the most basic unit in a child's life because it helps them to fulfil their physical, social, emotional and intellectual needs. However, families with problems of poverty, child abuse or absence of a caregiver are not able to play the role effectively. It needs help from other social institutions. In this regard, children's home is one of the social institutions that can take over the responsibilities of the family for a temporary period. At the children's home, child care workers carry out functions which can help children to fulfil their needs for development. In Malaysia, however, this profession is not given full attention. There are no practice guidelines, qualification eligibility nor research conducted. The extent to which the care workers can carry out their functions effectively still remains unclear. This study was aimed at exploring functions and problems of the care workers based on the timetable set by the management. Thirteen care workers from five different children's homes in Penang were invited to participate in this study. Data were collected through interview with care workers. The study showed that the care workers conducted functions which were related to child care, namely, teaching children, supervising children, giving support and participating in children's activities. The functions of teaching, supervising children, giving supports and participating in children's activities could bring about positive implications to children's needs. However, in conducting the mentioned functions, the care workers

were involved in negative practices that could affect negatively on children's needs. The negative practices included focusing on maintaining order, having a lack of variety of activities, acting aggressively towards the children, supervising indirectly, giving answers directly to the children, acting based on personal feelings and involvement in personal work, and neglecting the importance of team work. The negative practices could be linked to the quality of the workers, ratio of children to care workers, condition of the children, physical condition of the care workers, problems with team work and care workers' involvement in other work. In order to improve the quality of the functions of the care workers, the researcher suggested that training for the care workers, practice guidelines and a conducive working environment be created. This is to enable the care workers to carry out their functions effectively.

BAB SATU

PENGENALAN

1.0 Pendahuluan

Keluarga dianggap sebagai satu unit sosial utama dalam kehidupan kanak-kanak kerana keluarga bertanggungjawab untuk mensosialisasi kanak-kanak, membekalkan satu persekitaran yang selamat kepada kanak-kanak, memenuhi keperluan asas kanak-kanak seperti makanan, tempat tinggal, pakaian, kasih sayang dan pengajaran (Crosson-Tower, 2001).

Kadangkala, masalah ketidakupayaan keluarga (seperti kemiskinan) atau masalah kanak-kanak (seperti kanak-kanak yang melakukan jenayah) menyebabkan sesebuah keluarga tidak dapat menjaga anak-anak mereka. Oleh itu, institusi lain perlu menghulurkan bantuan, antaranya, mengambil alih tanggungjawab keluarga untuk sementara waktu. Pusat jagaan kanak-kanak (*residential care settings*) merupakan sejenis institusi sosial yang memainkan peranan sebegini.

Selain itu, sesetengah keluarga menempatkan anak-anak mereka di pusat jagaan seperti sekolah asrama. Keluarga tersebut tidak menghadapi masalah ketidakupayaan. Tujuannya adalah untuk membolehkan anak-anak mereka memperolehi peluang pengajaran yang lebih baik.

Di Malaysia, terdapat beberapa jenis pusat jagaan kanak-kanak. Kategori pertama ialah institusi akhlak. Institusi akhlak menempatkan kanak-kanak yang memerlukan pemulihan akhlak mengikut sistem pengadilan. Kategori kedua ialah sekolah asrama yang memberi perkhidmatan persekolahan dan asrama kepada kanak-kanak. Kategori ketiga merupakan pusat kanak-kanak terencat akal atau kecacatan fizikal.

Kategori keempat meliputi rumah kanak-kanak atau rumah anak yatim yang ditubuhkan berdasarkan konsep kebajikan. Kanak-kanak yang ditempatkan di rumah kanak-kanak mungkin datang dari keluarga yang miskin, keluarga ibu tunggal atau bapa tunggal, keluarga yang pengasuh utamanya telah meninggal dunia atau keluarga yang menghadapi masalah penganiayaan kanak-kanak. Kategori keempat ini dipilih dalam kajian ini.

Apabila seseorang kanak-kanak ditempatkan di pusat jagaan kanak-kanak (*residential care centres*), kanak-kanak itu dikatakan telah meninggalkan keluarganya. Oleh itu, taman asuhan kanak-kanak (*day care centres*) yang membolehkan seseorang kanak-kanak masih tinggal dengan keluarganya pada waktu malam, adalah dikecualikan daripada kategori pusat jagaan kanak-kanak.

1.1 Kenyataan Masalah

Zaman kanak-kanak merupakan satu alam yang kritikal dalam perkembangan personaliti individu. Dalam proses perkembangan ini, keperluan kanak-kanak merupakan isu yang tidak dapat diabaikan. Kanak-kanak yang mendapat kepuasan dalam memenuhi keperluannya dari segi fizikal, emosi dan sosial serta intelek akan berkembang menjadi seorang insan yang sihat. Walau bagaimanapun, kanak-kanak memang tidak dapat memenuhi keperluan-keperluan ini melalui usaha dan keupayaan sendiri. Mereka memerlukan bantuan daripada orang dewasa secara umumnya dan ibu bapa secara khasnya. Ibu bapa bertanggungjawab untuk membekalkan satu persekitaran yang sihat dan selamat kepada kanak-kanak.

Namun begitu, bukan semua keluarga dapat memainkan peranan mereka dengan berkesan. Ketidakberkesanan keluarga akan dipaparkan apabila keluarga itu telah menghadapi beberapa masalah yang serius. Secara umumnya, masalah itu melibatkan beberapa aspek, iaitu masalah kemiskinan, penganiayaan serta ketiadaan pengasuh dalam keluarga.

Masalah kemiskinan menyebabkan sesetengah ibu bapa tidak dapat menyediakan satu persekitaran yang sihat untuk perkembangan anak-anak mereka. Sebagai contoh, selain tidak dapat memberi makanan yang berkhasiat dan seimbang kepada anak mereka, mereka mungkin tidak menyekolahkan anak mereka kerana memerlukan tenaga kerja untuk mencari rezeki dan menjaga adik yang masih kecil (Chiam, 1994). Dalam keadaan ini, keperluan kanak-kanak dari segi fizikal, emosi, sosial dan intelek mungkin tidak dapat dipenuhi dan kanak-kanak sebegini akan membesar dengan serba kekurangan.

Selain itu, sesetengah ibu bapa juga didapati menganiayai anak-anak mereka. Masalah ini memang wujud di setiap lapisan masyarakat dan amat ketara di kalangan keluarga miskin (Kassim, 1992). Penganiayaan kanak-kanak bukan sahaja memberi kesan negatif kepada perkembangan fizikal kanak-kanak tetapi juga kepada perkembangan emosi dan sosial kanak-kanak yang berkenaan.

Keluarga mungkin berhadapan dengan satu masalah lagi, iaitu ketiadaan orang dewasa yang memainkan peranan sebagai pengasuh kepada seseorang kanak-kanak. Terdapat beberapa keadaan yang mewujudkan masalah ini, seperti pengasuh telah meninggal dunia, sakit tenat, dipenjarakan atau meninggalkan anak manakala tidak terdapat sokongan sosial informal lain yang dapat mengambil alih peranan pengasuh. Apabila tidak terdapat pengasuh utama, kebajikan kanak-kanak memang akan diabaikan.

Masalah kemiskinan, penganiayaan serta ketiadaan pengasuh utama ini menunjukkan bahawa keluarga memerlukan bantuan daripada institusi sosial yang berasaskan kebajikan, sama ada mengambil alih atau melengkapkan peranan keluarga dalam menjaga anak-anak mereka supaya kebajikan kanak-kanak itu tidak diabaikan. Penempatan kanak-kanak di rumah kanak-kanak merupakan satu alternatif yang wujud dalam masyarakat kita untuk mengambil alih tanggungjawab ibu bapa yang menghadapi masalah itu.

Setiap tahun, terdapat sebilangan kanak-kanak yang dipengaruhi oleh masalah kemiskinan, penganiayaan dan ketiadaan pengasuh ditempatkan di rumah kanak-kanak kerajaan atau rumah kanak-kanak yang dikendalikan oleh pertubuhan bukan kerajaan. Di rumah kanak-kanak kerajaan, kanak-kanak yang teraniaya merupakan kumpulan majoriti (Jabatan Kebajikan Masyarakat Malaysia, 1994; 1995; 1996; 1997; 1998; 1999; 2000).

Lebih-lebih lagi, penelitian yang dilakukan terhadap laporan tahunan Jabatan Kebajikan Masyarakat Malaysia menunjukkan bilangan kanak-kanak di semua rumah kanak-kanak kerajaan semakin meningkat. Pada tahun 1990, terdapat seramai 517 orang sahaja di semua rumah kanak-kanak kerajaan (Jabatan Kebajikan Masyarakat Malaysia, 1990). Tetapi, dari tahun 1994 hingga 2000, bilangan kanak-kanak telah meningkat dan melebihi 750 orang (Jabatan Kebajikan Masyarakat Malaysia, 1994; 1995; 1996; 1997; 1998; 1999; 2000). Setakat ini, masih tidak terdapat laporan terhadap rekod kanak-kanak dari rumah kanak-kanak yang dikendalikan oleh pertubuhan bukan kerajaan.

Kanak-kanak yang ditempatkan di rumah kanak-kanak, seperti rakan-rakan mereka yang tinggal bersama ibu bapa, mesti diberi perlindungan dan asuhan yang dapat memenuhi keperluan mereka dari segi fizikal, emosi, sosial dan intelek. Di samping itu, mereka juga mempunyai keperluan yang khas. Ketidakberkesanan keluarga telah menyebabkan kanak-kanak ini dipengaruhi oleh emosi dan perlakuan yang negatif, seperti kekacauan hati, kekecewaan dan kemarahan (Davis, 1982). Untuk berkembang menjadi seorang insan yang sejahtera, mereka perlu dibekalkan satu pengalaman hidup yang positif, dibantu untuk meringankan atau menghilangkan perasaan dan perlakuan yang negatif.

Memandangkan kanak-kanak ini menghadapi masalah emosi dan perlakuan di samping memerlukan asuhan dan perlindungan untuk memenuhi keperluan yang asas, rumah kanak-kanak sepatutnya mewujudkan perkhidmatan-perkhidmatan tertentu yang menuju ke arah itu. Perkhidmatan itu hanya dapat dilaksanakan dengan

berkesan melalui penglibatan pekerja asuhan dalam kehidupan kanak-kanak. Adalah diharapkan melalui intervensi pekerja asuhan dan perkhidmatan sosial yang disediakan, kanak-kanak itu dapat berkembang menjadi individu yang sihat sementara menunggu penempatan lain, misalnya balik ke keluarga asal, dijadikan sebagai anak angkat atau sehingga kanak-kanak itu telah mencapai umur tertentu dan dapat hidup berdikari dalam masyarakat. Jikalau pekerja asuhan tidak dapat memainkan peranan mereka dengan berkesan, maka kanak-kanak sedemikian akan membesar sebagai individu yang lebih bermasalah dan seterusnya mendatangkan masalah kepada masyarakat.

Secara kesimpulan, pekerja asuhan merupakan orang yang paling penting dalam kehidupan kanak-kanak. Sebuah rumah kanak-kanak yang indah, dilengkapi dengan pelbagai peralatan yang istimewa tidak akan membawa faedah yang maksimum kepada kanak-kanak jikalau pekerja asuhan tidak dapat melaksanakan fungsinya untuk memenuhi keperluan kanak-kanak. Jikalau pekerja asuhan tidak dapat melaksanakan fungsi mereka dengan berkesan, rumah kanak-kanak itu hanya dapat digelar sebagai sebuah bangunan yang berangka tetapi tidak berjiwa.

1.2 Kepentingan Kajian

Memandangkan kepentingan pekerja asuhan dalam kehidupan kanak-kanak, profesion ini telah diberi penekanan dari pelbagai aspek. Pertama, dari segi kelayakan, institut pengajian tinggi di negara barat mula mewujudkan kursus tentang asuhan kanak-kanak, sama ada dalam bentuk kursus jangka pendek atau kursus yang menawarkan ijazah (Maier, 1987). Kedua, terdapat penulisan ilmiah dan penyelidikan dari negara barat yang berkaitan dengan fungsi dan peranan pekerja asuhan (Maier, 1987). Ketiga, juga terdapat penerbitan standard yang membantu semua pekerja asuhan melaksanakan fungsi yang berkualiti. Sebagai contoh, *Standards for*

Residential Child Care Services telah diwujudkan di England pada tahun 1994 (Frost, Mills & Stein, 1999).

Walaupun pekerja asuhan memainkan peranan yang begitu penting, tetapi peranan pekerja asuhan rumah kanak-kanak di negara kita selama ini masih disingkirkan daripada aliran sistem kebajikan dan sistem pendidikan negara kita. Profesion ini juga kabur dari kaca mata masyarakat. Sejauh mana pekerja asuhan memainkan peranannya masih menjadi satu persoalan dan merupakan satu bidang yang belum diterokai dalam ketiga-tiga aspek yang telah dibincangkan.

Setakat ini, masih tidak terdapat garis panduan yang standard untuk menjadi asas kepada fungsi dan kelayakan pekerja asuhan. Dari segi pendidikan tahap universiti, tidak terdapat satu kursus yang ditujukan ke arah melatih pekerja asuhan. Selain itu, setakat ini masih tidak terdapat kajian tentang pekerja asuhan di Malaysia¹.

Memandangkan hakikat-hakikat ini, kajian tentang pekerja asuhan adalah perlu dijalankan. Diharapkan kajian ini dapat memberi satu gambaran terhadap fungsi-fungsi pekerja asuhan supaya tindakan yang selanjutnya dapat dilaksanakan oleh Jabatan Kebajikan Masyarakat Malaysia dan pihak pentadbiran di rumah kanak-kanak masing-masing.

Selain itu, amalan asuhan di pusat jagaan kanak-kanak juga dianggap sebagai satu amalan kerja sosial (Ainsworth & Fulcher, 1985). Oleh itu, pengkaji berharap hasil-hasil penemuan dalam penyelidikan ini juga dapat memberi gambaran asas kepada pekerja-pekerja sosial yang berhasrat untuk menceburi bidang ini. Berasaskan gambaran asas ini dan pengetahuan kerja sosial, pekerja sosial diharapkan dapat membuat persediaan sebelum menceburi bidang ini, memperbaiki keiemanan yang ada dan meningkatkan kualiti profesion ini.

¹ Kesimpulan ini dibuat selepas pengkaji menjalankan pencarian maklumat di Jabatan Kebajikan Masyarakat Malaysia dan juga di beberapa universiti di Malaysia.

1.3 Objektif Kajian

Objektif kajian ini adalah untuk meneroka fungsi pekerja asuhan dalam mengasuh kanak-kanak di rumah kanak-kanak di bawah pengendalian pertubuhan bukan kerajaan yang berorientasikan kebajikan di Pulau Pinang, dan masalah yang dihadapi oleh pekerja asuhan.

1.4 Soalan Kajian

Berdasarkan objektif kajian, soalan kajian telah ditentukan seperti yang berikut:

1. Apakah fungsi pekerja asuhan dalam mengasuh kanak-kanak berdasarkan jadual waktu yang ditentukan oleh pihak pentadbiran di rumah kanak-kanak di Pulau Pinang?
2. Apakah masalah yang dihadapi oleh pekerja asuhan berdasarkan jadual waktu itu?

1.5 Susunan Bab-bab Kajian

Penyelidikan ini terdiri daripada lima bab. Setiap bab mengandungi topik utama diikuti oleh subtopik yang tertentu.

Bab 1 ialah bahagian pengenalan yang meliputi kenyataan masalah, kepentingan kajian, objektif kajian serta soalan kajian.

Bab 2 ialah bahagian tinjauan literatur yang terdiri daripada empat bahagian. Bahagian pertama meliputi keperluan kanak-kanak. Bahagian kedua meliputi fungsi pekerja asuhan dan masalah umum yang dihadapi oleh pekerja asuhan. Bahagian ketiga meliputi kajian yang dijalankan di luar negeri terhadap fungsi dan peranan pekerja asuhan. Bahagian keempat merupakan rumusan yang dilakukan oleh pengkaji dan bahagian kelima ialah kerangka teoretis untuk kajian ini. Bahagian keenam mengandungi definisi untuk konsep-konsep yang berkaitan dengan kajian ini.

Dalam bab 3, pengkaji menerangkan prosedur kajian yang meliputi pengenalanpastian rumah kanak-kanak dan responden, persediaan pelaksanaan temu bual serta pelaksanaan temu bual. Bab ini juga meliputi skop temu bual, analisis data dan isu-isu etika yang perlu dikendalikan oleh pengkaji.

Hasil penemuan dipaparkan dalam bab 4. Bahagian pertama memaparkan maklumat latar belakang yang meliputi deskripsi rumah kanak-kanak, deskripsi kanak-kanak, deskripsi pekerja asuhan dan rutin kanak-kanak. Data-data mengenai fungsi dan masalah pekerja asuhan diatitkan mengikut 6 segmen waktu dan dibentangkan dalam bahagian kedua. Di dalam setiap bahagian fungsi dan masalah, beberapa konsep umum telah dikenalpasti untuk memudahkan perbincangan dalam bab 5.

Bab 5 dimulakan dengan perbincangan pelaksanaan fungsi pekerja asuhan. Bahagian kedua dan ketiga melibatkan perbincangan implikasi pelaksanaan fungsi terhadap keperluan kanak-kanak. Bahagian keempat memaparkan isu yang timbul dalam pelaksanaan fungsi. Bahagian kelima meliputi cadangan untuk meningkatkan keberkesanan pelaksanaan fungsi pekerja asuhan. Pengkaji juga membincangkan had dan keterbatasan kajian ini, mengemukakan cadangan untuk penyelidikan akan datang. Bab ini diakhiri dengan bahagian kesimpulan.

BAB DUA

TINJAUAN LITERATUR

2.0 Pengenalan

Bab ini memaparkan tinjauan literatur daripada penulisan lepas yang relevan dan mengandungi enam bahagian. Bahagian pertama ialah tinjauan terhadap keperluan kanak-kanak. Bahagian kedua ialah tinjauan terhadap fungsi pekerja asuhan secara umum dan secara spesifik mengikut segmen waktu tertentu serta masalah pekerja asuhan. Bahagian ketiga membentangkan dua penyelidikan mengenai fungsi dan peranan pekerja asuhan. Bahagian keempat ialah rumusan dan bahagian kelima ialah kerangka teoretis untuk kajian ini. Bahagian keenam mengandungi definisi konsep-konsep tertentu.

2.1 Keperluan Kanak-kanak

Keperluan manusia merupakan elemen-elemen asas yang amat penting dalam perkembangan individu. Keperluan manusia perlu diberi perhatian yang sewajarnya sejak individu dilahirkan, kerana setakat mana kanak-kanak memenuhi keperluannya akan mempengaruhi kehidupannya pada masa akan datang. Walau bagaimanapun, kanak-kanak tidak dapat memperoleh keperluan mereka melalui usaha dan keupayaan sendiri. Mereka amat bergantung kepada orang dewasa yang menjaga mereka dalam proses memenuhi keperluan mereka. Oleh itu, setakat mana kanak-kanak dapat memenuhi keperluan mereka sebenarnya bergantung kepada setakat mana penglibatan orang dewasa dalam kehidupan kanak-kanak. Penglibatan itu seharusnya merangkumi pelbagai aspek. Bahagian ini membincangkan keperluan kanak-kanak secara umum berdasarkan pandangan Berry (1972), Maier (1987), Maslow (1970) dan Pringle (1975). Disebabkan kajian ini adalah mengenai pusat

jagaan, oleh itu keperluan kanak-kanak dalam konteks pusat jagaan juga dibincangkan.

2.1.1 Keperluan Kanak-kanak Secara Umum

Maslow merupakan satu nama yang tidak dapat diketepikan apabila isu keperluan manusia dibincangkan. Menurut Maslow (1970), keperluan manusia wujud dalam bentuk hirarki dan meliputi lima aspek, iaitu keperluan fisiologi, keperluan keselamatan, keperluan kasih sayang dan kekitaan, keperluan penghargaan diri dan keperluan pencapaian hasrat diri.

Seseorang individu mesti mendapat kepuasan dari segi keperluan fisiologi (makanan yang seimbang, tempat tinggal dan pakaian) serta persekitaran yang selamat sebelum individu itu dapat memikirkan keperluan yang seterusnya (Maslow, 1970). Untuk kebanyakan ibu bapa, keperluan kanak-kanak yang asas ini adalah tidak susah dipenuhi.

Seseorang kanak-kanak juga memerlukan kasih sayang dan perhatian daripada orang lain, mula-mula daripada ibu bapa dan kemudian daripada orang sekeliling seperti rakan sebaya. Menurut Chiam (1994), ibu bapa boleh memenuhi keperluan ini dengan bercakap kepada kanak-kanak, mendengar apa yang dicakap oleh kanak-kanak, mengambil berat terhadap aktiviti yang dilakukan oleh kanak-kanak dan melibatkan diri dalam aktiviti kanak-kanak. Dalam proses ini, Chiam menyatakan bahawa kanak-kanak itu akan mencapai satu kemesraan psikologi yang menjadi asas kepada perlakuan positif, berkeyakinan untuk menerokai persekitaran di sekelilingnya, berupaya untuk memberi kasih sayang kepada orang lain dan mewujudkan satu perasaan yang mesra dengan orang lain.

Kanak-kanak boleh memperolehi keperluan penghargaan diri daripada sesuatu tugas yang diselesaikan. Walau bagaimanapun, ini bukanlah satu kemestian. Chiam (1994) menyatakan bahawa ekspektasi dan perlakuan penjaga yang ditunjukkan

secara lisan dan bukan lisan merupakan faktor yang amat utama dalam menentukan sama ada kanak-kanak itu mencapai penghargaan diri.

Menurut Maslow (1970), seseorang individu hanya berupaya untuk mencapai hasrat diri apabila keperluan fisiologi, keperluan keselamatan, keperluan kasih sayang dan kekitaan serta keperluan penghargaan diri telah dipenuhi. Oleh yang demikian, ibu bapa boleh membantu kanak-kanak mencapai hasrat diri dengan memastikan keperluan kanak-kanak dari keempat-empat aspek itu telah dipenuhi pada tahap yang sesuai. Sebagai contoh, seseorang kanak-kanak akan berusaha untuk meningkatkan potensi diri jikalau ibu bapanya telah membantu kanak-kanak memupuk penghargaan diri yang positif. Dalam keadaan yang sama, pencapaian hasrat diri akan memberi kesan positif kepada penghargaan diri kanak-kanak itu.

Berry (1972) menyatakan bahawa keperluan kanak-kanak dapat dilihat dari tiga aspek, iaitu keperluan fizikal, keperluan emosi dan sosial serta keperluan intelek. Dari segi keperluan fizikal, beliau berpendapat bahawa kanak-kanak memerlukan tempat tinggal, makanan, pakaian, tempat tidur, kebersihan badan dan alat permainan. Dari aspek keperluan emosi dan sosial, beliau menyatakan bahawa kanak-kanak memerlukan kasih sayang, perasaan diterima, perasaan dilayani dengan adil dan secara konsisten serta perasaan keselamatan. Dari segi keperluan intelek, beliau menyatakan bahawa kanak-kanak memerlukan rangsangan daripada persekitaran, peluang untuk menerokai perhubungan antara dirinya dengan persekitaran dan peluang bermain.

Pringle (1975) juga mengemukakan empat konsep tentang keperluan kanak-kanak dari aspek psikososial dan intelek. Keperluan pertama yang dikemukakan ialah keperluan kasih sayang dan keselamatan. Menurut beliau, kasih sayang ialah keperluan yang paling asas untuk perkembangan kanak-kanak. Beliau menyatakan bahawa keperluan ini dapat dipenuhi jikalau perhubungan antara kanak-kanak dengan ibu bapanya adalah perhubungan yang berterusan, stabil dan boleh dipercayai. Di samping itu, Pringle menyatakan bahawa keperluan kanak-kanak untuk berasa

selamat (sejahtera) juga dapat dipenuhi melalui perhubungan yang kukuh, rutin yang diketahui, tindakan disiplin dan ekspektasi perlakuan yang munasabah serta persekitaran yang selamat.

Keperluan kedua ialah pujian dan pengiktirafan. Menurut Pringle (1975), dalam proses pembelajaran, kanak-kanak berhadapan dengan kesusahan dan konflik. Untuk membantu mereka mencapai kejayaan, Pringle menyatakan bahawa orang dewasa mesti memberi pujian dan pengiktirafan kepada kanak-kanak melalui galakan dan ekspektasi perlakuan yang bersesuaian dengan keupayaan kanak-kanak.

Keperluan ketiga yang dikemukakan oleh Pringle (1975) ialah keperluan untuk mengambil tanggungjawab. Beliau menyatakan bahawa skop tanggungjawab berkembang dari masa ke masa, dan pemberian tanggungjawab tidak bermakna orang dewasa mesti menarik diri daripada melibatkan diri dalam aktiviti kanak-kanak dan memberi bantuan.

Pringle (1975) menyatakan bahawa kanak-kanak memerlukan pengalaman baru untuk perkembangan intelek mereka. Beliau telah membincangkan dua instrumen yang amat penting dalam aspek ini, iaitu bermain dan bahasa.

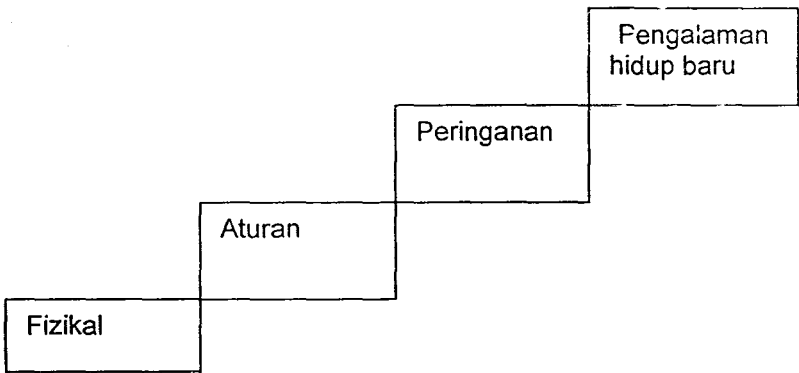
Maier (1987) telah membincangkan keperluan kanak-kanak berdasarkan aspek yang khusus, iaitu keperluan kasih sayang dan persandaran (*dependability*). Menurut beliau, kasih sayang dan perasaan persandaran merupakan komponen emosi dan sosial yang amat diperlukan oleh setiap insan. Beliau menyatakan bahawa perasaan-perasaan positif ini membolehkan kanak-kanak mewujudkan satu pertalian (*attachment*) dan perhubungan yang erat dengan penjaga mereka. Maier menyatakan lagi bahawa perhubungan yang erat dan perasaan pertalian merupakan satu komponen asas yang sangat penting sebelum sesuatu ekspektasi perlakuan daripada orang dewasa dapat disampaikan secara berkesan kepada kanak-kanak.

Walaupun Pringle (1975), Maslow (1970) dan Berry (1972) mengemukakan konsep yang berbeza terhadap keperluan individu atau kanak-kanak, konsep-konsep itu boleh dikategorikan ke dalam tiga bahagian utama, iaitu keperluan fizikal, keperluan

emosi dan sosial serta keperluan intelek. Dalam kebanyakan masa, keperluan-keperluan itu adalah berkait rapat. Sebagai contoh, pemberian makanan adalah untuk memenuhi keperluan fizikal kanak-kanak; tindakan ini juga akan memenuhi keperluan emosi dan sosial kanak-kanak, jikalau ibu bapa atau penjaga menyampaikan mesej kasih sayang dan memberi perhatian kepada kanak-kanak semasa waktu makan.

2.1.2 Keperluan Kanak-kanak Dalam Konteks Pusat Jagaan

Apabila seseorang kanak-kanak ditempatkan di pusat jagaan, ini menunjukkan bahawa keluarga, dalam tahap tertentu, tidak dapat melaksanakan fungsi mereka dengan berkesan sehingga kebajikan kanak-kanak telah tergugat. Kanak-kanak sebegini sebenarnya menghadapi cabaran yang besar. Mereka terlibat dalam satu proses perkembangan yang sama dengan rakan mereka yang tinggal dengan keluarga. Namun begitu, disebabkan kepincangan yang wujud dalam keluarga, mereka sebenarnya merupakan golongan yang serba kekurangan, baik dari segi fizikal, psikososial dan intelek (Pringle, 1975). Oleh itu, keperluan mereka perlu dititikberatkan dan dilihat secara khas dalam konteks pusat jagaan. Atherton (1989) telah menyatakan bahawa pusat jagaan perlu menangani keperluan penghuni yang wujud dalam bentuk hirarki (lihat rajah 2.1). Dalam konteks ini, pekerja asuhan telah mengambil alih tanggungjawab ibu bapa untuk memenuhi keperluan kanak-kanak.

Rajah 2.1 Keperluan yang diutamakan dalam konteks pusat jagaan

Kanak-kanak di pusat jagaan mungkin tidak diberi jaminan dari segi keperluan fizikal sebelum ditempatkan di pusat jagaan. Sebelum itu, mereka mungkin tidak mempunyai peluang untuk mengambil makanan yang berkhasiat dan berada di dalam persekitaran yang tidak selamat. Oleh itu, Atherton (1989) menyatakan bahawa keperluan dalam tahap yang paling rendah ialah keperluan fizikal. Beliau menyatakan bahawa keperluan ini meliputi benda-benda fizikal (seperti makanan, pakaian dan tempat tinggal), bantuan fizikal serta persekitaran yang selamat.

Kebanyakan kanak-kanak yang ditempatkan dalam pusat jagaan kanak-kanak, tidak mempunyai sifat keteraturan dan disiplin yang baik (Adler, 1981; Davison 1995). Oleh itu, menurut Atherton (1989), keperluan yang perlu dipenuhi dalam tahap kedua ialah aturan (*order*) yang meliputi tindakan disiplin atau kawalan. Beliau menyatakan bahawa tujuannya adalah untuk membolehkan penghuni hidup dalam keadaan yang mesra dan tidak terhuru-hara.

Keperluan dalam tahap ketiga ialah peringanan (*mitigation*). Dalam tahap ini, adalah dipastikan bahawa kehidupan penghuni-penghuni tidak menjadi lebih teruk selepas ditempatkan dalam pusat jagaan kanak-kanak (Atherton, 1989). Menurut Atherton, aspek yang perlu diringankan ialah perasaan kegagalan dan perasaan serba salah akibat daripada kemasukan ke dalam pusat jagaan atau kesan-kesan negatif daripada krisis tertentu. Keperluan ini mungkin boleh dipenuhi melalui interaksi positif antara pekerja asuhan dengan kanak-kanak. Sebagai contoh, pekerja asuhan makan bersama kanak-kanak sambil bermesra dengan mereka untuk menghilangkan perasaan negatif kanak-kanak terhadap waktu makan dan menggunakan muzik atau cerita untuk menenangkan hati kanak-kanak sebelum tidur. Dalam keadaan ini, makanan dan tempat tidur bukan setakat memenuhi fungsi fizikal dan kawalan sahaja, tetapi juga memenuhi fungsi peringanan.

Keperluan akhir yang perlu dikendalikan ialah pengalaman hidup yang baru (*compensatory experiences*). Pusat jagaan cuba memastikan pengalaman hidup penghuni-penghuni di dalam pusat jagaan adalah lebih baik daripada pengalamannya

di luar dan tujuan akhirnya adalah untuk menjadikan penghuni hidup berdikari (Atherton, 1989). Atherton tidak mendefinisikan secara jelas tentang pengalaman hidup yang lebih baik. Oleh itu, skop ini terpulang kepada tujuan penubuhan pusat jagaan dan juga interpretasi individu. Namun, beliau telah mengemukakan beberapa bidang kerja yang dapat memberi pengalaman hidup yang lebih baik, misalnya melakukan terapi, latihan kemahiran, kerja kumpulan atau mengeksploitasikan situasi yang wujud dalam kehidupan kanak-kanak.

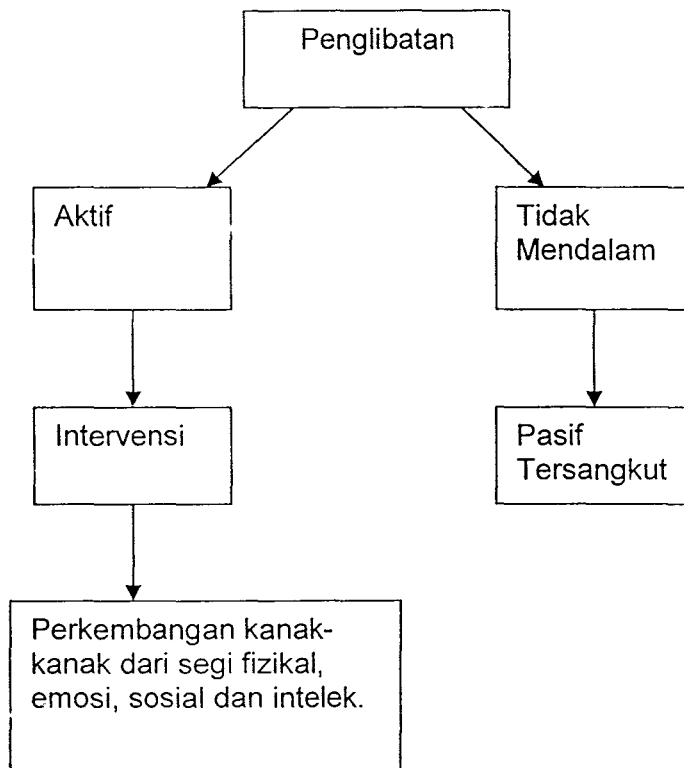
Penerangan oleh Atherton (1989) menunjukkan bahawa pusat jagaan kanak-kanak bukan sahaja memenuhi keperluan fizikal penghuni sahaja (seperti tempat tinggal dan makanan), tetapi juga memenuhi keperluan sosial dan emosi kanak-kanak dengan mewujudkan aturan, meringankan perasaan negatif kanak-kanak dan membekalkan pengalaman kehidupan yang lebih baik kepada penghuni. Melalui proses ini, diharapkan seseorang kanak-kanak dapat berkembang menjadi individu yang berdikari.

2.2 Fungsi Pekerja Asuhan di Rumah Kanak-kanak

2.2.1 Fungsi Umum Pekerja Asuhan

Kanak-kanak yang ditempatkan di pusat jagaan secara umum mempunyai kekurangan dari segi perkembangan emosi, sosial dan intelek mereka (Pringle, 1975). Keadaan ini adalah tidak menghairankan memandangkan kanak-kanak yang ditempatkan di pusat jagaan sebenarnya memaparkan masalah perlakuan atau datang dari keluarga yang bermasalah (Packman, Randall & Jacques, 1986; Sinclair & Gibbs, 2000). Oleh itu, pusat jagaan kanak-kanak mempunyai tanggungjawab yang besar dalam membantu kanak-kanak sedemikian mengurangkan konflik dalaman mereka, mengatasi masalah tingkah laku, serta menjamin keperluan mereka tidak diabaikan. Tujuan akhir adalah untuk menggalakkan perkembangan dan pembangunan kanak-kanak secara menyeluruh, dari segi intelek, fizikal dan psikososial.

Pekerja asuhan memainkan peranan yang amat penting dalam merealisasikan tujuan sedemikian. Usaha pekerja asuhan menuju ke arah itu boleh dilihat dari segi sejauh mana mereka melibatkan diri dalam kehidupan seharian kanak-kanak. Secara umum, terdapat dua bentuk penglibatan pekerja asuhan, iaitu penglibatan yang aktif dan penglibatan yang tidak mendalam. Penglibatan aktif dapat membawa perubahan kepada kanak-kanak dari pelbagai aspek (Rajah 2.2).

Rajah 2.2 Fungsi umum pekerja asuhan

Pekerja asuhan yang melibatkan diri secara aktif ialah pekerja asuhan yang melakukan intervensi. Menurut Johnson (1998), intervensi merupakan tindakan pekerja sosial yang membawa perubahan kepada individu berdasarkan pengetahuan,

nilai profesional, kemahiran pekerja dan matlamat tertentu. Ward (1980) menyatakan bahawa intervensi dalam konteks pusat jagaan harus dijalankan melalui interaksi yang wujud antara pekerja asuhan dengan penghuni dalam kehidupan seharian. Ainsworth dan Fulcher (1981) telah menyatakan bahawa intervensi dapat dijalankan melalui elemen-elemen yang wujud dalam kehidupan seharian, seperti pembekalan makanan dan peluang bermain. Intervensi wujud dalam pelbagai bentuk, misalnya melalui pengajaran dan sokongan yang diberikan dan harus memberi implikasi terhadap keperluan kanak-kanak yang pelbagai.

Walau bagaimanapun, setakat mana pekerja asuhan dapat bertindak secara aktif dan mendatangkan perubahan kepada kanak-kanak bergantung kepada pelbagai faktor, antaranya, keupayaan dan inisiatif pekerja asuhan untuk mewujudkan satu perhubungan yang erat dengan kanak-kanak dan mengeksploitasikan elemen yang berkenaan. Jikalau tidak, pekerja asuhan itu hanya berfungsi dalam keadaan yang tidak mendalam. Pekerja ini ialah pekerja yang pasif, iaitu membiarkan kanak-kanak melakukan perkara sendiri tanpa memberi bantuan atau pengajaran (VanderVan, 1985) atau pekerja yang tersangkut, iaitu terlalu fokus kepada aturan atau keperluan fizikal kanak-kanak sahaja tanpa memikirkan keperluan kanak-kanak secara menyeluruh (Atherton, 1989).

Secara kesimpulan, pekerja asuhan mesti menjalankan intervensi melalui penglibatannya dalam kehidupan kanak-kanak. Dalam bahagian seterusnya, pengkaji meninjau bagaimana pekerja asuhan melakukan intervensi mereka melalui fungsi-fungsi spesifik yang dijalankan dalam segmen waktu tertentu.

2.2.2 Fungsi Pekerja Asuhan Mengikut Rutin

Dalam kebanyakan masa, pekerja asuhan perlu bertindak sebagai pengurus kehidupan rutin kanak-kanak. Kebanyakan penulis menitikberatkan kehidupan rutin dalam pusat jagaan (Adler, 1981; VanderVan, 1985; Swanson & Richard, 1988;

Barnes, 1991). Ini adalah berasaskan pandangan bahawa rutin kehidupan yang wujud dalam persekitaran asuhan dapat digunakan oleh pekerja asuhan untuk membantu kanak-kanak mencapai keperluan mereka, sama ada secara fizikal, intelek, emosi dan sosial.

Dalam bahagian ini, fungsi-fungsi pekerja asuhan mengikut waktu tertentu ditinjau. Fungsi pekerja asuhan itu adalah berasaskan pandangan daripada beberapa orang pengamal kerja asuhan, iaitu Adler (1981), Barnes (1991), Berry (1975) dan Burton (1993).

2.2.2 (a) Fungsi Pekerja Asuhan Semasa Waktu Bangun

Adler (1981) menyatakan bahawa fungsi utama pekerja asuhan semasa waktu bangun adalah memastikan kanak-kanak bangun pada waktu yang telah ditetapkan. Beliau menyatakan bahawa waktu bangun mungkin merupakan masa yang susah bagi sesetengah kanak-kanak kerana waktu bangun mengimplikasikan bahawa mereka terpaksa menarik diri daripada keselesaan tidur, dan menerima hakikat bahawa mereka telah berpisah dengan ahli keluarganya. Oleh itu, Adler menyatakan bahawa kanak-kanak sedemikian mungkin berasa gelisah dan menunjukkan kegelisahan mereka melalui perlakuan yang bermasalah apabila dibangunkan.

Dalam membangunkan kanak-kanak yang menghadapi masalah bangun, pekerja asuhan masing-masing menggunakan cara yang berlainan. Adler (1981) menggalakkan pekerja asuhan supaya menggunakan teknik yang bersifat positif, iaitu teknik sentuhan (menepuk badan kanak-kanak), penyebutan nama kanak-kanak (memanggil nama kanak-kanak) atau teknik pengingatan (mengingatkan kanak-kanak itu tentang peraturan). Selepas itu, pekerja asuhan akan berbincang dengan kanak-kanak yang berkenaan. Bagi pekerja asuhan yang menggunakan cara yang tidak mesra, dia mungkin akan menggunakan kekerasan fizikal. Sebagai contoh, memukul kanak-kanak itu atau menggoyangkan katil kanak-kanak itu dengan kuat (Adler, 1981).

2.2.2 (b) Fungsi Pekerja Asuhan Semasa Waktu Makan

Waktu makan adalah sangat penting bagi kanak-kanak kerana mereka memerlukan khasiat untuk membesar. Selain membekalkan khasiat, makanan sebenarnya mengandungi makna emosi di sebaliknya kerana kanak-kanak sentiasa mengaitkan makanan dengan perasaan tertentu semasa makan, misalnya perasaan kasih sayang atau perasaan terbiar (Adler, 1981).

Bagi kanak-kanak di pusat jagaan, waktu makan di rumah asal mereka mungkin merupakan pengalaman yang kurang memuaskan. Adler (1981) telah menyatakan bahawa kanak-kanak sedemikian mungkin tidak berpeluang untuk makan bersama dengan ahli keluarga, tidak dapat berkongsi makanan dengan keluarga, tidak dapat berinteraksi dengan keluarga, tidak dibekalkan makanan yang berkhasiat dan tidak diajar tentang tabiat makan yang baik. Beliau menyatakan bahawa pengalaman-pengalaman yang negatif ini akan menyebabkan kanak-kanak itu menunjukkan perlakuan yang bermasalah semasa waktu makan di pusat jagaan.

Oleh itu, antara fungsi yang dicadangkan oleh Adler (1981) ialah makan bersama dengan kanak-kanak dan mengawasi kanak-kanak supaya mereka mematuhi peraturan yang telah ditetapkan, misalnya tidak menjerit, tidak berlawan dan tidak membuang makanan.

2.2.2 (c) Fungsi Pekerja Asuhan Semasa Waktu Belajar

Menurut Adler (1981), kebanyakan kanak-kanak di pusat jagaan menunjukkan tahap intelek yang rendah jikalau berbanding dengan rakan-rakan mereka di sekolah. Ini mungkin disebabkan oleh masalah kanak-kanak itu sendiri atau peluang pengajaran yang tidak sempurna.

Antara fungsi yang dikemukakan oleh Adler (1981) adalah membantu kanak-kanak dalam kerja sekolah mereka, memberi sokongan emosi (iaitu memotivasikan kanak-kanak itu dalam pembelajaran), membekalkan bahan-bahan bacaan,

mewujudkan aktiviti yang bersifat pengajaran, mengajar kemahiran berkomunikasi dan menegur kanak-kanak terhadap perlakuan yang tidak baik.

2.2.2 (d) Fungsi Pekerja Asuhan Semasa Waktu Membuat Kerja

Bagi kanak-kanak di pusat jagaan kanak-kanak, terdapat dua jenis kerja yang dapat dilakukan, iaitu kerja domestik dan kerja di luar pusat. Kerja-kerja mendatangkan pelbagai faedah. Neff (1985), Akabas dan Kurzman (1982) telah menyatakan bahawa kerja akan membekalkan pendapatan, mengukuhkan interaksi sosial dan membolehkan individu menggunakan tenaganya secara produktif. Adler (1981) pula menyatakan bahawa kerja akan memupuk sifat tanggungjawab di kalangan kanak-kanak dan membolehkan kanak-kanak mempelajari kemahiran menjaga diri sendiri.

Adler (1981) menyatakan bahawa kanak-kanak perlu diberi tanggungjawab untuk melakukan kerja-kerja domestik seperti mengatur katil mereka, mengekalkan kebersihan dan keteraturan bilik mereka dan mengekalkan kebersihan tempat-tempat umum seperti dapur, tandas, bilik makan dan bilik tamu.

Oleh itu, Adler (1981) menyatakan bahawa fungsi utama pekerja asuhan adalah mengawasi kanak-kanak semasa kanak-kanak membuat kerja dan memberi pertolongan, kritikan yang objektif serta pujian terhadap kerja-kerja yang diselesaikan dengan baik. Beliau menyatakan bahawa situasi yang lebih baik ialah pekerja asuhan membuat kerja bersama kanak-kanak. Menurut Adler lagi, jikalau pekerja asuhan hanya memberi arahan sahaja tanpa melibatkan diri, ini mengimplikasi kepada kanak-kanak bahawa kerja merupakan sesuatu beban yang tidak dapat disingkirkan.

Adler (1981) dan Barnes (1991) menyatakan bahawa pekerja asuhan perlu melaksanakan fungsi tambahan, iaitu mengajar kanak-kanak melakukan perancangan dan penilaian kerja-kerja domestik. Menurut Barnes (1991), kanak-kanak mungkin mempunyai pandangan yang negatif terhadap sesetengah tugas domestik. Untuk

mengatasi masalah ini, pekerja asuhan perlu melibatkan kanak-kanak dan remaja dalam mendefinisikan skop tugas dan bukan setakat menerima tugas yang sudah dirancang oleh pekerja asuhan.

Penglibatan kanak-kanak dalam perancangan kerja domestik dianggap dapat mendatangkan beberapa kebaikan. Sebagai contoh, tindakan ini akan menyebabkan kanak-kanak mempunyai perasaan tanggungjawab terhadap kerja domestik dan membolehkan pekerja asuhan mengubah imejnya, iaitu daripada seorang penguatkuasa kepada seorang penyelaras (Barnes 1991). Jikalau kanak-kanak dilibatkan dalam perancangan dan pelaksanaan kerja domestik, pekerja asuhan itu memerlukan kemahiran dalam mengendalikan kumpulan.

2.2.2 (e) Fungsi Pekerja Asuhan Semasa Waktu Rekreasi

Aktiviti-aktiviti yang boleh dijalankan dalam waktu rekreasi memang meliputi beberapa kategori. Sebagai contoh, aktiviti rekreasi yang boleh dilakukan oleh kanak-kanak termasuk menonton televisyen, bermain, bersukan, melakukan persembahan drama dan muzik, membuat kraf tangan, berkhemah dan mendaki bukit, mereka bentuk kawasan dan bangunan dan sebagainya (Adler, 1981; VanderVan, 1985).

Permainan memang merupakan satu aktiviti yang amat penting dalam kehidupan kanak-kanak. Teori psikologi telah mengemukakan kepentingan permainan dalam kehidupan kanak-kanak. Freud (1974) menyatakan bahawa permainan boleh digunakan untuk mengurangkan kegelisahan kanak-kanak, manakala Erikson (1963) menyatakan bahawa permainan bukan sahaja boleh digunakan untuk mengurangkan kegelisahan, malah boleh digunakan untuk membentuk ego kanak-kanak itu. Ahli-ahli teori kognitif pula menyatakan bahawa permainan membolehkan kanak-kanak mengukuhkan intelek mereka dalam keadaan yang selesa dan tidak tegang (Sutton-Smith, 1967; Bruner, 1972; Hughes, 1991).

Secara praktis, pekerja asuhan yang terlibat dalam permainan kanak-kanak dan program rekreasi kanak-kanak dapat mengajar kemahiran dan peraturan-peraturan dan mewujudkan hubungan yang erat dengan kanak-kanak berkenaan (Adler, 1981).

Selain permainan, amalan menonton televisyen juga merupakan satu aktiviti rekreasi yang penting untuk kanak-kanak. Akan tetapi, beberapa isu yang penting tentang rancangan televisyen perlu dikendalikan oleh pekerja asuhan.

Pertama, rancangan televisyen mengandungi nilai-nilai tertentu yang mungkin mempengaruhi kanak-kanak. Kajian yang dijalankan oleh Stein dan Friedrich (1972) telah menunjukkan bahawa kanak-kanak yang didedahkan kepada rancangan yang mempunyai nilai kekerasan akan bertindak lebih agresif dan kurang bekerjasama, manakala kanak-kanak yang dipaparkan dengan rancangan yang mempunyai nilai-nilai murni telah menunjukkan perlakuan yang bekerjasama dan menyayangi orang lain.

Oleh yang demikian, Adler (1981) telah menyatakan bahawa seseorang pekerja asuhan mesti melakukan fungsi pengawasan dengan menghalang kanak-kanak daripada menonton rancangan televisyen yang tidak sesuai dan mengajar kemahiran dan nilai melalui perbincangan dengan kanak-kanak terhadap rancangan televisyen.

Kedua, televisyen digunakan untuk tujuan tertentu. Kajian oleh Murray dan Kippax (1979) telah menunjukkan bahawa individu menggunakan televisyen untuk hiburan, pengetahuan dan menghilangkan rasa bosan. Dalam pusat jagaan, waktu menonton televisyen mungkin digunakan sebagai pengganti kepada interaksi antara pekerja asuhan dengan kanak-kanak (Adler, 1981). Jikalau keadaan ini berlaku, bolehlah dikatakan pekerja asuhan cuba mengamalkan pendekatan pasif (VanderVan, 1985) dalam waktu menonton televisyen kanak-kanak.

Aktiviti semasa waktu rekreasi juga dapat disempurnakan melalui kerja kumpulan yang disebutkan oleh Barnes (1991). Barnes menyatakan bahawa pekerja asuhan dapat mengajar kanak-kanak melakukan perancangan melalui kerja kumpulan. Beliau telah menyatakan bahawa perbincangan antara pekerja asuhan dengan kanak-

kanak akan memanfaatkan kanak-kanak, seperti mendidik mereka dari segi pemikiran, mewujudkan hubungan yang lebih rapat antara pekerja asuhan dengan kanak-kanak dan mungkin akan meningkatkan keyakinan kanak-kanak itu.

2.2.2 (f) Fungsi Pekerja Asuhan Sebelum Dan Pada Waktu Tidur

Waktu tidur mungkin merupakan masa yang susah bagi sesetengah kanak-kanak. Mereka mungkin takut dirinya akan mengalami mimpi ngeri atau tidak berupaya untuk bangun buat selama-lamanya, ada pula yang mengaitkan masa tidur dengan pengalaman dirinya yang menakutkan seperti keganasan, pengabaian atau penganiayaan (Burton, 1993; Adler, 1981).

Burton (1993) telah menyatakan bahawa pekerja asuhan perlu memberi sokongan emosi untuk menenangkan perasaan kanak-kanak, seperti memainkan muzik yang menenangkan hati, membaca buku cerita untuk kanak-kanak, mengucapkan selamat malam kepada setiap kanak-kanak. Burton juga menyatakan bahawa pekerja asuhan patut berada di tempat tidur kanak-kanak selama satu jam atau lebih untuk mengawasi kanak-kanak.

2.2.3 Masalah Pekerja Asuhan

Pekerja asuhan menghadapi masalah-masalah tertentu sehingga mempengaruhi kualiti pekerjaannya. Masalah-masalah pekerja asuhan secara umumnya adalah berkaitan dengan kualiti pekerja asuhan, tekanan, keadaan kanak-kanak dan bilangan kanak-kanak, kerja berpasukan dan penglibatan dalam kerja lain.

Berkenaan kualiti pekerja asuhan, Berridge (1985) telah menyatakan bahawa pekerja asuhan tidak mempunyai kesedaran terhadap inovasi yang telah wujud dalam bidang asuhan kanak-kanak dan tidak mempunyai kelayakan akademik yang berpatutan. Atherton (1989) pula menyatakan bahawa pekerja asuhan tidak mempunyai visi yang luas dan tidak menerima galakan dan latihan yang sewajarnya.

Ini mungkin menyebabkan mereka hanya beroperasi pada tahap urusan fizikal dan aturan sahaja.

Mattingly (1981) menyatakan bahawa masalah tekanan juga umum di kalangan pekerja asuhan. Menurut beliau, masalah tekanan yang serius akan mempengaruhi kualiti asuhan yang diberikan oleh pekerja asuhan itu, misalnya pekerja asuhan akan berasa marah, kurang mempunyai perasaan empati dan mungkin akan bertindak dalam keadaan yang bercanggah dengan nilai kehidupannya.

Berry (1975) telah menyatakan bahawa latar belakang kanak-kanak yang berbeza dan keadaan kanak-kanak yang tidak stabil telah membawa masalah kepada pekerja asuhan. Selain itu, beliau juga menyatakan bahawa pekerja asuhan tidak dapat memberi perhatian dan kasih sayang kepada kanak-kanak individu kerana bilangan kanak-kanak yang ditempatkan di rumah kanak-kanak adalah terlalu ramai. Namun begitu, beliau tidak menyatakan nisbah yang bersesuaian bagi pekerja kepada kanak-kanak.

Berry (1975) juga menyatakan bahawa setiap pekerja asuhan mempunyai matlamat, nilai, pengalaman dan kemahiran yang berbeza, dan kebanyakan masa pekerja asuhan bekerja dalam keadaan yang tertekan. Menurut Berry, disebabkan faktor yang pelbagai ini, pekerja mungkin berasa susah untuk berinteraksi dengan pekerja lain dan mewujudkan satu kerja berpasukan. Menurut Berry lagi, pekerja asuhan mungkin berkonflik antara satu sama lain dan konflik antara pekerja ini mungkin mengakibatkan persaingan, penghinaan, pendakwaan dan ketidakpuasan di kalangan pekerja asuhan. Elemen-elemen negatif ini memang akan mengancam pembentukan kerja berpasukan yang berkesan.

Maier (1987) menyatakan bahawa penglibatan pekerja asuhan dalam kerja pentadbiran atau kerja domestik juga merupakan satu masalah. Ini adalah kerana penglibatan sebegini menyebabkan pekerja asuhan tidak dapat menumpukan perhatian yang sepenuhnya kepada kanak-kanak.